

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

Τόμος 39 - Τεύχος 4 - Οκτώβριος - Δεκέμβριος 2000

NOSILEFTIKI

QUARTERLY PUBLICATION OF THE
HELLENIC NATIONAL GRADUATE NURSES ASSOCIATION

Vol 39 - No 4 - October - December 2000

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Οδηγίες για τους συγγραφείς	305
2. Άρθρο Σύνταξης	311
<i>A. Παπαδαντωνάκη</i>	
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	
1. Επίδραση Δημογραφικών και Επαγγελματικών Χαρακτηριστικών των Νοσηλευτών στην εμφάνιση της επαγγελματικής εξουθένωσης	313
<i>E. Αδαλή, M. Πριάμη, Χρ. Πλατί</i>	
2. Νοσηλευτές και Γιατροί : Συνεργάτες? Απόψεις Παιδιάτρων και Γυναικολόγων	325
<i>A. Δελσιδου, Χρ. Νάνου, A. Μαλλίδου, Θ. Κατοστάρας</i>	
3. Η Σχέση του Νοσηλευτή και των Νέων Ατόμων με χρόνια Νεφρική Ανεπάρκεια (X.N.A)	332
<i>K. Τσιλίδης, Φ. Τολίκα, Χρ. Λεμονίδου</i>	
4. Γνώσεις Σπουδαστών ΤΕΙ Αθήνας όσον αφορά στο Σύνδρομο Επίκτητης Ανοσολογικής Ανεπάρκειας (AIDS)	345
<i>Δ. Σαπουντζή-Κρέπια, A. Δημητριάδου, Δ. Μάρας, Z. Ρούπα-Δαριβάκη, E. Ζαντέ, Θ. Θεοδουλίδου, N. Ράπη</i>	
ΕΠΙΚΑΙΡΟ ΘΕΜΑ	
1. Ανάπτυξη και Ανάρτηση Επιστημονικού Περιοδικού στο Διαδίκτυο	354
<i>I. Καλοφουσούδης, M. Τσιριντάνη, Σπ. Μπινιώρης</i>	
ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ	
1. Η Υγεία στην Παραδοσιακή Κοινωνία. Εθνογραφική Μελέτη στην Λυκόραχη	359
<i>Χρ. Τσιού</i>	
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΕΙΣ	
1. Το χιούμορ ως θεραπευτικό Μέσο	364
<i>Δ. Παπαδοπούλου</i>	
2. Η ποιότητα της φροντίδας υγείας μέσα από τα μάτια των Ασθενών	375
<i>Π. Λαζάρου</i>	
3. Διαφύλαξη και Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής των Ασθενών με Επιληψία. Ο Ρόλος του Ειδικού Νοσηλευτή	380
<i>Χρ. Χρυσοβιτσάνου</i>	
4. Σύνδεση θεωρητικών Μοντέλων και Νοσηλευτικής Διάγνωσης. Εφαρμογή και Προοπτικές στην Κλινική και Ψυχιατρική Νοσηλευτική	386
<i>A. Σταθαρού, A. Μπερκ</i>	
5. Η Ιστορία της Σύγχρονης Ψυχιατρικής Νοσηλευτικής	394
<i>B. Μούγια</i>	
6. Νοσηλευτική Αντιμετώπιση Ασθενών με Παθολογικά Κατάγματα που οφείλονται σε Καούθεις Νεοπλασίες	399
<i>Z. Ρούπα-Δαριβάκη, Δ. Σαπουντζή-Κρέπια</i>	
7. Πρόληψη από Εξαρτησιογόνες Ουσίες - Ο Ρόλος της Νοσηλευτικής	407
<i>I. Παπαθανασίου, E. Κοτρώτσιου</i>	
8. Προεγχειρητική Προετοιμασία των Ασθενών - Ιστορική Εξέλιξη	413
<i>E. Κοτρώτσιου, E. Θεοδοσοπούλου</i>	
Αναλυτικές Οδηγίες για τους Συγγραφείς	420

CONTENTS

1. Instructions to Authors	305
2. Editorial	311
<i>A. Papadantonaki</i>	
RESEARCH PAPERS	
1. Sociodemographic and Occupational Factors Contributing to the development of Nursing Burn out	313
<i>E. Adali, M. Priami, Chr. Plati</i>	
2. Nurses and Doctors: Colleagues? Aspects of Obstetricians and Pediatricians	325
<i>A. Deltsidou, Chr. Nanou, A. Mallidou, Th. Katostaras</i>	
3. The Relationship between the Nurse and the Young Patients with End Stage Renal Disease (ESRD)	332
<i>K. Tsilidis, F. Tolika, Chr. Lemonidou</i>	
4. The TEI of Athens Students, Knowledge about AIDS	345
<i>D. Sapountzi-Krepia, A. Dimitriadou, D. Maras, Z. Roupa-Darivaki, E. Zante, Th. Theodoulidou, N. Rapti</i>	
ANNOTATION	
1. Designing and Development of a Nursing Scientific E- Journal of the WWW	354
<i>I. Kalofisoudis, M. Tsirintani, Sp. Biniaris</i>	
ETHNOGRAPHIC STUDY	
1. Health Care in the Traditional Society Ethnographic Study in Likoraxi	359
<i>Chr. Tsiou</i>	
REVIEWS	
1. Humor as Healing Means	364
<i>D. Papadopoulou</i>	
2. Quality of Care Through Patients' Eyes	375
<i>P. Lazarou</i>	
3. Preservation and Improvement of the Quality of life of Epileptic Patients. The Role of the Specialist Nurse	380
<i>Chr. Chrysovitsanou</i>	
4. The Connection Between Theoretical Models and Nursing Diagnosis. Application and Perspectives in Clinical Psychiatric Nursing	386
<i>A. Statharou, A Berk</i>	
5. The History of Modern Psychiatric Nursing	394
<i>V. Mougia</i>	
6. Nursing Care for Patients with Pathological Fractures from Cancer	399
<i>Z. Roupa- Darivaki, D. Sapountzi- Krepia</i>	
7. Prevention of Dependence Producing Drugs - The Nursing Role	407
<i>I. Papathanasiou, E. Kotrotsiou</i>	
8. Preoperative Preparation of the Patients - Historical Development	413
<i>E. Kotrotsiou, E. Theodosopoulou</i>	
Detailed instructions to Authors	420

ΝΟΣΗΛΕΥΤΕΣ ΚΑΙ ΓΙΑΤΡΟΙ: ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ; ΑΠΟΨΕΙΣ ΠΑΙΔΙΑΤΡΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΩΝ

Άννα Δελτσίδου,

Μαία- Νοσηλεύτρια MSc

Χριστίνα Νάνου,

Μαία- Νοσηλεύτρια, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια

Αναστασία Μαλλίδου,

Νοσηλεύτρια MSc

Θεοφάνης Κατοστάρας,

Επιστημονικός Συνεργάτης Τμήματος Νοσηλευτικής

Πανεπιστημίου Αθηνών

Τμήμα Νοσηλευτικής, Πανεπιστημίου Αθηνών

Περίληψη

Σκοπός: Η διερεύνηση των απόψεων παιδίατρων-γυναικολόγων για την υπάρχουσα και επιθυμητή συνεργασία τους με το νοσηλευτικό προσωπικό. Βασική παράμετρος της ποιότητας και αποδοτικότητας των ιατρονοσηλευτικών υπηρεσιών είναι η αμοιβαία και ισότιμη συνεργασία των δύο επαγγελματιών.

Υλικό-Μέθοδος: Διανομή ερωτηματολογίων 31 ερωτήσεων σε 13 νοσοκομεία των Αθηνών. Συλλογή 169 απαντημένων από παιδίατρους και γυναικολόγους. Ανάλυση δεδομένων με χ^2 .

Αποτελέσματα: Μεταξύ άλλων βρέθηκε ότι το 68,7% των γυναικολόγων θεωρεί ως συνεργάτη το νοσηλευτικό προσωπικό μόνο σε ορισμένα θέματα ($p=0,00109$). Από τους παιδίατρους, το 88% θα ήθελε σχέση ανταλλαγής πληροφοριών ($p=0,00624$), 65,1% δεν διαβάζει λογοδοσία ($p=0,00599$), 63,6% δεν δίνουν οδηγίες σε συγκεκριμένο χρόνο της βάρδιας. Το 75,2% του δείγματος δεν δέχεται τις προτάσεις των νοσηλευτών για τη θεραπεία των ασθενών, 42,5% δεν εμπιστεύεται τη νοσηλευτική αξιολόγηση, 40,6% θεωρεί ότι οι πρωτοβουλίες των νοσηλευτών δεν ενθαρρύνονται από τους γιατρούς, 43,7% δεν συνεργάζεται βάσει επαγγελματικής ισότητας.

NURSES AND DOCTORS; COLLEAGUES? ASPECTS OF OBSTETRICIANS AND PEDIATRICIANS

Anna Deltsidou,

Midwife- Nurse MSc

Christina Nanou,

Midwife- Nurse MSc Student

Anastasia Mallidou,

Nurse MSc

Theophanis Katostaras,

Scientific Collaborator, Nursing Department

University of Athens

Nursing Department, University of Athens

Abstract

Objective: The aim of this study was to investigate the opinion of pediatricians and obstetricians for the existing and the desired cooperation with the nursing staff, for its improvement and the benefit of the patients, because a basic parameter of the quality and efficiency of the nursing care is the mutual and the equivalent cooperation of the two professions.

Material and Methods: Spread of a 31 question questionnaire in 11 hospitals of Athens. Collection of 169 questionnaires answered by pediatricians and obstetricians. Statistical analysis of data with Test χ^2 .

Results: Among other results it was found that 68,7% of the obstetricians questioned consider as colleagues the nursing staff, only in concrete items ($p=0,00109$). The 88% of the pediatricians want a relationships of information exchange ($p=0,00624$), 65,1% don't read the nurses' notes ($p=0,00599$), 63,6% don't give the medical orders in concrete time during the day. The 75,2% of the questioned don't accept the propositions of the nurses for the care of the patients, 42,5% don't trust the nursing assessment, 40,6% consider that the initiatives of the

Συμπεράσματα: Οι γιατροί δεν θεωρούν τους νοσηλευτές ισότιμα μέλη μέσα στην υγειονομική ομάδα αλλά υποβαθμίζουν το ρόλο τους σε δευτερεύοντα και υποτελή με κυρίαρχο το ρόλο του γιατρού, του οποίου δεν αμφισβητείται η επιστημονική αξία και προσφορά σε οποιαδήποτε βαθμίδα. Αυτή όμως η αντίληψη έχει επίδραση στην ποιότητα των παρεχομένων ιατρονοσηλευτικών υπηρεσιών.

Λέξεις ευρετηριασμού: ιατρονοσηλευτικό προσωπικό, συνεργατική συμπεριφορά, νοσηλευτική φροντίδα, ομάδα φροντίδας ασθενών.

Αλληλογραφία: Άννα Δελτσίδου, Κηφισίας 51 Αμπελόκηποι. 115-23 Αθήνα, Τηλ. Εργασίας: 3381499 Οικίας : 0938329895

nurses are not encouraged by the doctors, 43,7% don't cooperate in the base of professional equality.

Conclusions: The doctors don't consider the nurses equivalent members in the health team, but they downgrade their role as a secondary and subordinate. The dominant role of the doctor, whose scientific value and offer are not called in question in whichever level, is prevailed. But, this perception has an influence on the quality of the provided nursing care.

Key words: Allied health personnel, cooperative behavior, health team, nursing care

Corresponding Author: Anna Deltsidou, Kifisias 51 Ampelokipi. 115-23 Athens

Εισαγωγή

Η σχέση μεταξύ γιατρών και νοσηλευτών έχει γίνει συχνά θέμα συζητήσεως και απασχολεί ευρέως το γενικό ενδιαφέρον τα τελευταία χρόνια. Η συζήτηση συχνά εστιάζεται στα αποκλίνοντα συμφέροντα και στον ανταγωνισμό μεταξύ νοσηλευτικής και ιατρικής πρακτικής, που χωρίς λόγο διογκώνεται, ενώ αποσπάται η προσοχή από κεντρικές περιοχές παροχής φροντίδων υγείας, στις οποίες γιατροί και νοσηλευτές συνεργαζόμενοι μπορούν να προωθήσουν τα κοινά τους συμφέροντα και εκείνα των ασθενών τους^{1,2,3}.

Η διαφωνία των νοσηλευτών με τους γιατρούς αφορά το γενικό σχεδιασμό της νοσηλευτικής φροντίδας του αρρώστου ή την τροποποίησή της προς το συμφέρον του αρρώστου^{4,5}, γεγονός που ήρθε στην επιφάνεια το 1967 με το άρθρο του Stein⁶.

Η έμφαση που δίνεται σήμερα σε τομείς όπως η πρόληψη, η εκπαίδευση του αρρώστου, η συμμετοχή του στις αποφάσεις που τον αφορούν καθώς και η ανάγκη για συνολική φροντίδα ενισχύει την δημιουργία και την ανάπτυξη ενός νέου διευρυσμένου ρόλου για τον νοσηλευτή. Αυτό συνεπάγεται διατάραξη μιας κατεστημένης σχέσης - δομής και αντίδραση του

ιατρικού κόσμου που δεν μπορεί να αποδεχθεί την επαγγελματική αυτοδυναμία του νοσηλευτή, και την αναβάθμιση του ρόλου του από δευτερεύοντα σε ισότιμο^{3,4,5,7,8} και απώλεια επαγγελματικής ικανοποίησης των νοσηλευτών⁹.

Η ισότιμη συνεργασία των μελών της υγειονομικής ομάδας μπορεί να συντελέσει στην μέγιστη αξιοποίηση των ικανοτήτων και των γνώσεων των νοσηλευτών και θα έχει σαν αποτέλεσμα την αναβάθμιση της ποιότητας της παρεχόμενης νοσηλευτικής φροντίδας προς όφελος του ασθενούς.

Υλικό- Μέθοδος

Τα δεδομένα που έχουν υποστεί στατιστική επεξεργασία, προήλθαν από απαντήσεις ερωτηματολογίου, μέρος του οποίου συντάχθηκε από βιβλιογραφικά δεδομένα και είναι προσαρμοσμένο στην ελληνική πραγματικότητα.

Η μελέτη πραγματοποιήθηκε σε 13 Κρατικά Νοσοκομεία της ευρύτερης περιοχής των Αθηνών. Διανεμήθηκαν 300 ερωτηματολόγια σε γυναικολόγους και παιδίατρους, από τους οποίους απάντησε το 56,33%. Έγινε στατιστική επεξεργασία αποτελεσμάτων 169 απαντημένων ερωτηματολογίων, εκ των οποίων τα 122 ήταν

απαντήσεις γυναικολόγων (Π.Γ.Ν.Α. «Αλεξάνδρα», Π.Γ.Ν.Α. «Μαρίκα Ηλιάδη», Π.Γ.Ν.Α. «Γεώργιος Γεννηματάς», Π.Γ.Ν.Α. «Λαϊκό», Π.Γ.Ν.Α. «Άγιος Σάββας», Π.Γ.Ν.Α. «Νίκαιας», Π.Γ.Ν.Α. «Τζάνειο», Π.Γ.Ν.Α. «Μεταξά», Π.Γ.Ν.Α. «Ελπίς» και τα 47 παιδίατρων (Π.Γ.Ν.Α. «Πεντέλης», Π.Γ.Ν.Α. «Αγλαΐα Κυριακού», Π.Γ.Ν.Α. «Τζάνειο», Π.Γ.Ν.Α. «Αγία Σοφία», Π.Γ.Ν.Α. «Κ.Α.Τ.»). Η συλλογή των στοιχείων έγινε με τη διανομή ερωτηματολογίου, που συντάχθηκε με βάση τα δεδομένα που υπάρχουν στη διεθνή βιβλιογραφία^{2,10} και προσαρμοσμένο στην ελληνική πραγματικότητα. Τα ερωτηματολόγια ήταν ανώνυμα και η διανομή τους έγινε μετά από προσωπική ενημέρωση των ερωτώμενων και συλλογή τους έγινε την ίδια ημέρα. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε διάστημα τριών μηνών (Αύγουστος - Νοέμβριος 1996).

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από τρεις κατηγορίες ερωτήσεων. Η πρώτη αφορούσε τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτώμενων, η δεύτερη περιείχε ερωτήσεις σχετικά με την υπάρχουσα συνεργασία των γιατρών με το νοσηλευτικό προσωπικό και η τρίτη ερωτήσεις σχετικά με την επιθυμητή συνεργασία τους με το νοσηλευτικό προσωπικό. Χρησιμοποιήθηκε δίμημη κλίμακα μέτρησης (Ναι - Όχι).

Η στατιστική επεξεργασία των αποτελεσμάτων έγινε με το στατιστικό πακέτο SPSS /PC + και την δοκιμασία Test X² (Pearson - Fisher's exact test).

Αποτελέσματα

Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος είναι:

1. Φύλο: 69% ήταν άνδρες.
2. Ηλικία: 47,3% ήταν κάτω των 35 ετών.
3. Οικογενειακή κατάσταση: 70,7% των ερωτηθέντων ήταν έγγαμοι.
4. Ειδικευμένοι: το 49,1% των ερωτηθέντων.
5. Θέση εργασίας: από τους ειδικευμένους γιατρούς το 8,4% ήταν διευθυντές, το 13,3% επιμελητές Α΄, και το 26,5% επιμελητές Β΄.
6. Χρόνια άσκησης της ιατρικής: το 48,5% είχε λιγότερα από 8 χρόνια
7. Πανεπιστήμιο αποφοίτησης: το 84,5% φοίτησε σε ελληνικό πανεπιστήμιο
8. Εμπειρία εξωτερικού: το 50,3% εργάστηκε στο εξωτερικό για χρονικό διάστημα άνω των έξι μηνών
9. Ελεύθερο επάγγελμα: το 52,1% έχει ασκήσει ελεύθερο επάγγελμα
10. Νοσηλευτής στο συγγενικό περιβάλλον: μόνο το 15% των ερωτηθέντων είχε στο συγγενικό του περιβάλλον κάποιο νοσηλευτή.

Για τη μελέτη των αποτελεσμάτων δημιουργήθηκαν τέσσερις πίνακες:

- πίνακας 1: άποψη των γιατρών για την υπάρχουσα συνεργασία τους με το νοσηλευτικό προσωπικό
- πίνακας 2: σχέση που θα ήθελαν να έχουν περισσότερο οι γιατροί με το νοσηλευτικό προσωπικό
- πίνακας 3.Α. στάση των γιατρών έναντι του νοσηλευτικού προσωπικού
- πίνακας 3. Β. στάση των γιατρών έναντι του νοσηλευτικού προσωπικού

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.

Κατανομή της άποψης των Γιατρών για την υπάρχουσα συνεργασία τους με το Νοσηλευτικό Προσωπικό

	Γυναικολόγοι	Παιδίατροι	Επίπεδο Σημαντικότητας P
	%	%	P
Βασισμένη στην επαγγελματική ισότητα	55,9	68,9	0,861
Στενής συνεργασίας	72,2	68,9	0,678
Συνεργασίας μόνο σε ορισμένα θέματα	68,7	38,5	0,001
Ανταλλαγής πληροφοριών	44,7	61,5	0,076
Συνεπικουρική	79,2	89,7	0,145
Φιλική	86,1	90,2	0,499
Τυπική	36,5	21,6	0,101
Η ποιότητα της συνεργασίας έχει αλλάξει προς το καλύτερο τα τελευταία χρόνια	55,7	60,0	0,617

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.

Κατανομή της σχέσης που θα ήθελαν να έχουν περισσότερο οι γιατροί με το νοσηλευτικό προσωπικό

	Γυναικολόγοι	Παιδίατροι	Επίπεδο Σημαντικότητας P
	%	%	
Συναδελφική	86,5	86,0	0,936
Στενής συνεργασίας	83,7	88,1	0,497
Συνεργασίας μόνο σε ορισμένα θέματα	32,2	17,1	0,091
Ανταλλαγής πληροφοριών	63,0	88,2	0,006
Φιλική	87,1	92,5	0,364
Τυπική	30,3	17,1	0,134

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.Α.

Στάση των γιατρών έναντι του νοσηλευτικού προσωπικού

	Γυναικολόγοι	Παιδίατροι	Επίπεδο Σημαντικότητας P
	%	%	
Οι νοσηλευτές χαίρουν σεβασμού από τους γιατρούς	65,2	69,0	0,653
Οι γιατροί εμπιστεύονται την νοσηλευτική αξιολόγηση	56,6	60,0	0,711
Οι νοσηλευτές και οι γιατροί συνεργάζονται για την επίτευξη της θεραπείας του ασθενή	86,3	85,7	0,921
Υπάρχει ανοικτή επικοινωνία μεταξύ γιατρών και νοσηλευτών	65,8	60,5	0,531
Γίνονται κατά τακτά χρονικά διαστήματα συναντήσεις γιατρών και νοσηλευτών για επίλυση προβλημάτων του τμήματος	13,8	10,0	0,536
Γίνεται καθημερινή επίσκεψη ασθενών από γιατρούς και νοσηλευτές μαζί	70,7	27,9	<0,005
Οι πρωτοβουλίες των νοσηλευτών ενθαρρύνονται από τους γιατρούς του τμήματος	59,5	59,0	0,955
Οι νοσηλευτές που αξιολογούν και εφαρμόζουν νοσηλευτικές πράξεις αναγνωρίζονται από τους γιατρούς	85,3	86,0	0,911

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.Β.

Στάση των γιατρών έναντι του νοσηλευτικού προσωπικού

	Γυναικολόγοι	Παιδίατροι	Επίπεδο Σημαντικότητας P
	%	%	
Οι γιατροί είναι συνεργάσιμοι με τους νοσηλευτές	87,0	88,1	0,849
Οι νοσηλευτές είναι συνεργάσιμοι με τους γιατρούς	83,9	87,8	0,552
Οι γιατροί διαβάζουν τις σημειώσεις (λογοδοσία) των νοσηλευτών	59,3	34,9	0,005
Οι οδηγίες των γιατρών δίνονται σε κατάλληλο και συγκεκριμένο χρόνο της βάρδιας	57,8	36,4	0,015
Οι γιατροί σέβονται και αναγνωρίζουν τις γνώσεις και την εκπαίδευση των νοσηλευτών	74,1	69,8	0,581
Οι γιατροί δέχονται χωρίς σχόλια τις προτάσεις των νοσηλευτών για την νοσηλεία των ασθενών	25,7	22,5	0,690
Οι νοσηλευτές έχουν κύρος στο χώρο εργασίας τους	65,2	75,6	0,220
Οι νεότεροι γιατροί σέβονται περισσότερο τους νοσηλευτές από ότι οι μεγαλύτεροι	61,4	53,7	0,386
Ο ανεπαρκής αριθμός των νοσηλευτών κατά την απογευματινή και νυκτερινή βάρδια έχει αρνητική επίδραση στη σχέση μεταξύ γιατρών και νοσηλευτών	81,4	81,4	0,995

Συζήτηση

Δεν βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ της άποψης γυναικολόγων και παιδίατρων στην ερώτηση εάν «η συνεργασία τους με το νοσηλευτικό προσωπικό βασίζεται στην επαγγελματική ισότητα». Έτσι το 44,1% των γυναικολόγων και το 43,5% των παιδίατρων συμφωνούν ότι η συνεργασία τους με το νοσηλευτικό προσωπικό δεν βασίζεται στην επαγγελματική ισότητα (ποσοστό αρνητικής απάντησης επί του συνόλου των ερωτηθέντων 43,7%), ενώ το 86,5% των γυναικολόγων και το 86% των παιδίατρων επιθυμεί σχέση συναδελφική περισσότερο με το νοσηλευτικό προσωπικό.

Φαίνεται επίσης ότι το 72,2% των γυναικολόγων και το 68,9% των παιδίατρων συμφωνούν ότι η σχέση τους με το νοσηλευτικό προσωπικό είναι σχέση στενής συνεργασίας, ενώ το 83,7% των γυναικολόγων και το 88,1% των παιδίατρων επιθυμούν σχέση περισσότερο στενής συνεργασίας με το νοσηλευτικό προσωπικό.

Βρέθηκε δε, στατιστικά πολύ σημαντική διαφορά ($P=0,001$) μεταξύ της άποψης των γυναικολόγων και παιδίατρων, σύμφωνα με την οποία το 68,7% των γυναικολόγων έναντι του 38,5% των παιδίατρων θεωρούν ότι η συνεργασία τους με το νοσηλευτικό προσωπικό είναι σχέση συνεργασίας μόνο σε ορισμένα θέματα, ενώ δεν βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφορά όσον αφορά την επιθυμία τους για σχέση συνεργασίας μόνο σε ορισμένα θέματα, όπου βρέθηκε το 32,2% των γυναικολόγων και το 17,1% των παιδίατρων να επιθυμούν τέτοια σχέση. Σύμφωνα δε με την Αμερικάνικη Ιατρική Εταιρεία (American Medical Association) και την Αμερικάνικη Νοσηλευτική Εταιρεία (American Nursing Association)⁴ ο πιο σημαντικός παράγοντας που συντελεί στην φτωχή σχέση μεταξύ γιατρών και νοσηλευτών, είναι η έλλειψη κατανόησης μεταξύ των ομάδων σχετικά με το είδος των προβλημάτων που η κάθε μια αντιμετωπίζει.

Επίσης, βρέθηκε ότι το 44,7% των γυναικολόγων και το 61,5% των παιδίατρων συμφω-

νούν, ότι η συνεργασία τους με το νοσηλευτικό προσωπικό είναι σχέση ανταλλαγής πληροφοριών, ενώ βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφορά ($P=0,006$) μεταξύ της άποψης γυναικολόγων και παιδίατρων, σύμφωνα με την οποία, το 63% των γυναικολόγων έναντι του 88,2% των παιδίατρων επιθυμούν σχέση περισσότερο ανταλλαγής πληροφοριών με το νοσηλευτικό προσωπικό.

Η πλειοψηφία επίσης των γυναικολόγων (79,2%) και των παιδίατρων (89,7%) φαίνεται να συμφωνεί, ότι η συνεργασία τους με το νοσηλευτικό προσωπικό είναι συνεπικουρική.

Ακόμη το 86,1% των γυναικολόγων και το 90,2% των παιδίατρων θεωρούν ότι η σχέση τους με το νοσηλευτικό προσωπικό είναι φιλική, ενώ ένα ανάλογο ποσοστό γυναικολόγων (87,1%) και παιδίατρων (92,5%) επιθυμεί σχέση περισσότερο φιλική με το νοσηλευτικό προσωπικό.

Τέλος, βρέθηκε ότι το 36,5% των γυναικολόγων και το 21,6% των παιδίατρων συμφωνούν ότι η σχέση τους με το νοσηλευτικό προσωπικό είναι τυπική, ενώ η ίδια άποψη φαίνεται να επικρατεί όσον αφορά την επιθυμία τους για την ύπαρξη τέτοιας σχέσης, όπου το 30,3% των γυναικολόγων φαίνεται να συμφωνεί με το 17,1% των παιδίατρων.

Ακόμα φαίνεται να συμφωνούν το 60% των γυναικολόγων με το 57,7% των παιδίατρων στην άποψη ότι η ποιότητα της συνεργασίας τους δεν έχει αλλάξει προς το καλύτερο τα τελευταία χρόνια.

Το 1/3 των ερωτηθέντων γυναικολόγων (34,8%) και το 31% των παιδίατρων συμφωνούν ότι οι νοσηλευτές δεν χαίρουν σεβασμού από τους γιατρούς. Ένα ανάλογο επίσης ποσοστό γυναικολόγων (25,9%) και παιδίατρων (30,2%) απαντούν ότι δεν σέβονται τις γνώσεις και την εκπαίδευση των νοσηλευτών, ενώ το 34,8% των γυναικολόγων και το 24,4% των παιδίατρων θεωρούν ότι οι νοσηλευτές δεν έχουν κύρος στο χώρο εργασίας τους.

Ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό γυναικολόγων (61,4%) και παιδίατρων (53,7%) θεωρούν ότι οι νεότεροι γιατροί σέβονται περισσότερο τους νοσηλευτές. Σημαντικό ποσοστό γυναικολόγων (61,4%) και παιδίατρων (40%) δεν εμπι-

στεύονται την νοσηλευτική αξιολόγηση (ποσοστό αρνητικής απάντησης επί του συνόλου των ερωτηθέντων 42,5%), ενώ βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφορά ($P=0,005$) μεταξύ της άποψης γυναικολόγων - παιδίατρων, όπου βρέθηκε ότι το 65,1% των παιδίατρων δεν διαβάζει τις σημειώσεις (λογοδοσία) των νοσηλευτών, έναντι του 40,7% των γυναικολόγων. Η ερώτηση αυτή θεωρήθηκε σημαντικότερη της προηγούμενης δεδομένου ότι στην λογοδοσία καταγράφεται η νοσηλευτική αξιολόγηση κάθε ασθενούς.

Η πλειοψηφία των γυναικολόγων (86,3%) και παιδίατρων (85,7%) συμφωνεί ότι γιατροί και νοσηλευτές συνεργάζονται για την επίτευξη της θεραπείας των ασθενών. Ενώ φαίνεται να συμφωνούν ως προς αυτή την άποψη ωστόσο το 74,3% των γυναικολόγων και 77,5% των παιδίατρων δεν δέχονται τις προτάσεις των νοσηλευτών για την θεραπεία των ασθενών (ποσοστό αρνητικής απάντησης επί του συνόλου των ερωτηθέντων 75,2%).

Επίσης διαπιστώνεται στατιστικά πολύ σημαντική διαφορά ($P<0,005$) μεταξύ της άποψης γυναικολόγων και παιδίατρων, όπου το 29,3% των γυναικολόγων και το 72,1% των παιδίατρων απαντούν ότι δεν γίνεται καθημερινή επίσκεψη ασθενών από γιατρό και νοσηλευτή μαζί. Διαπιστώνεται μία μεγάλη διαφορά μεταξύ των δύο ειδικοτήτων όσον αφορά τη στάση τους για το ρόλο του νοσηλευτή μέσα στην υγειονομική ομάδα. Ακόμα ένα σημαντικό ποσοστό γυναικολόγων (34,2%) και παιδίατρων (39,5%) φαίνεται να συμφωνεί ότι δεν υπάρχει ανοικτή επικοινωνία μεταξύ γιατρών και νοσηλευτών. Η άποψη αυτή ενισχύεται από την πλειοψηφία των γυναικολόγων (86,2%) και παιδίατρων (90,2%), οι οποίοι συμφωνούν ότι δεν γίνονται συχνές συναντήσεις γιατρών νοσηλευτών για την επίλυση προβλημάτων του τμήματος.

Το 40,5% των γυναικολόγων και το 41% των παιδίατρων συμφωνούν ότι οι πρωτοβουλίες των νοσηλευτών δεν ενθαρρύνονται από τους γιατρούς (συνολικό ποσοστό επί του συνόλου των ερωτηθέντων 40,6%) ενώ η πλειοψηφία των γυναικολόγων (85,3%) και παιδίατρων (86%) συμφωνεί ότι αναγνωρίζει τους νοσηλευτές που αξιολογούν και εφαρμόζουν νοσηλευτικές πράξεις.

Το 87% των γυναικολόγων και το 88,1% των παιδίατρων θεωρούν ότι είναι συνεργάσιμοι

με τους νοσηλευτές του τμήματος τους όπως επίσης και το 83,9% των γυναικολόγων και το 87,8% των παιδιάτρων θεωρούν ότι και οι νοσηλευτές του τμήματος τους είναι συνεργάσιμοι με τους γιατρούς.

Μεγάλη στατιστικά σημαντική διαφορά ($P=0,015$) βρέθηκε μεταξύ της άποψης γυναικολόγων - παιδιάτρων, σύμφωνα με την οποία το 42,2% των γυναικολόγων έναντι του 63,6% των παιδιάτρων πιστεύουν ότι οι οδηγίες των γιατρών δεν δίνονται σε κατάλληλο και συγκεκριμένο χρόνο της βάρδιας. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημανθεί ότι στα συγκεκριμένα νοσοκομεία, οι γυναικολόγοι κυρίως, όχι μόνο δεν δίνουν οδηγίες για τους ασθενείς, σε κατάλληλο και συγκεκριμένο χρόνο της βάρδιας, αλλά ούτε καν γραπτές οδηγίες. Οι οδηγίες συνηθίζεται να δίνονται προφορικά ή τηλεφωνικά και καταγράφονται στο ιστορικό των ασθενών από τις υπεύθυνες μαίες ή στην λογοδοσία.

Τέλος το 81,4% των γυναικολόγων και των παιδιάτρων συμφωνούν ότι ο ανεπαρκής αριθμός νοσηλευτών κατά την απογευματινή και νυκτερινή βάρδια επηρεάζει αρνητικά την σχέση γιατρών νοσηλευτών.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι οι Έλληνες γιατροί δεν θεωρούν τους νοσηλευτές ισότιμα μέλη μέσα στην υγειονομική ομάδα, αλλά υποβαθμίζουν το ρόλο τους σε δευτερεύοντα με κυρίαρχο το ρόλο του γιατρού, του οποίου δεν αμφισβητείται η επιστημονική αξία και προσφορά σε οποιαδήποτε βαθμίδα. Κάποιοι ερευνητές αποδίδουν αυτή την κυριαρχία στο φύλο (μέχρι πρόσφατα η νοσηλευτική ασκούσαν αποκλειστικά από γυναίκες, ενώ, η ιατρική αποκλειστικά από άνδρες), στην εκπαίδευση, στην κοινωνικοοικονομική θέση, στην έλλειψη κατανόησης, στην επικάλυψη τομέων δράσης, που ευνοεί τον ανταγωνισμό^{6,11-15}. Αυτή όμως, η αντίληψη επηρεάζει δυσμενώς την συνεργασία μεταξύ των δύο κύριων συντελεστών παροχής φροντίδας υγείας και καί επέκταση την ποιότητα των παρεχόμενων ιατρονοσηλευτικών υπηρεσιών⁷. Αντίθετα, γιατροί και νοσηλευτές μπορούν να επωφεληθούν, εάν οι σχέσεις τους στηρίζονται στην αμοιβαιότητα, στην ανοικτή επικοινωνία μεταξύ τους, που οδηγεί στην επαγγελματική ικανοποίηση και στην βελτίωση της παρεχόμενης φροντίδας⁵.

Βιβλιογραφία

1. Stein LI, Watts DI, Howell T. Sounding board - The doctor-nurse game revised. *The New England Journal of Medicine* 1990, 332: 546-549.
2. Anderson A. Nurse-Physician Interaction and Job Satisfaction. *Nursing Management* 1996, 27: 33-36.
3. Hallenbeck PC. Doctor and nurses: Friends or Foes? *JAMA* 1988, 260:2589.
4. Mechanic D, Aiken LH. Sounding board: A cooperative agenda for Medicine and Nursing. *The New England Journal of Medicine* 1982, 307: 747-750.
5. Prescott PA, Bowen S. Physician-Nurse relationships. *Annals of Internal Medicine* 1985, 103:127-133.
6. Stein LI. The doctor-nurse game. *Archives of General Psychiatry* 1967, 16:669-703.
7. Ζηρογιάννης Π, Κοντούδη Δ, Θάνου Α. Η σχέση Γιατρού - Νοσηλευτή. Μύθος ή πραγματικότητα;. *Εταιρεία Νοσηλευτικών Σπουδών* 1997: 2-4.
8. American Nurses Association. *Nursing facts: Advance Practice Nursing: A new age in health care*. Washington D.C. 1993.
9. Kennedy C, Garvin B. Nurse- Physician Communication. *Applied Nursing Research* 1988, 1(3):122-127.
10. Daiski I, Staff Nurses'. *Perspectives of Hospital Power Structures*. *The Canadian Nurse* Apr. 1996, 26-30.
11. Pellegrino ED. What's wrong with the nurse-physician relationship in today's hospitals?. *Hospitals* 1966, 40:70,77-78,80.
12. Bates B. Doctor and Nurse: Changing roles and relations. *The New England Journal of Medicine* 1970, 283:129-34.
13. Kalisch BJ, Kalisch PA. An analysis of the sources of physician-nurse conflict. *Journal of Nursing Administration* 1977, 7:51-7.
14. Peplau HE. Nurse-doctor relationships. *Nursing Forum* 1966,5:60-75.
15. Weiss SJ. Role differentiation between nurse and physicians: implications for nursing. *Nursing Research* 1983, 32:133-9.

Υποβλήθηκε για δημοσίευση 21/12/1999